

Գերարգելոյ Հօր տեսնե տեսնե
Մխիթարայ Արքայի

... ներ հոկտեմբերին խոտովութիւն մեծ անկաւ ի մէջ խաչատուր վարդապետին և տէր Ստեփանին: Պատճառն է, զի մուրհակ չարախօսութեան տեսալ են ի սանթուֆիցն հինգ փունթով ի վերայ կարգաւորացն արեւելականաց, թէ փոփոխեալք են զսովորական արարողութիւնս եկեղեցւոյն իւրեանց, մանաւանդ ի պատարագն: Գիրն տաւ Սաքրիպանդին, և նա խաչատուր վարդապետին, զի ցուցցէ կարգաւորացն և գրեսցէ զպատասխան: Գրեաց նա զպատասխանն և տարեալ եցոյց կարտինալին, որ ասաց. լաւ է, բայց պիտոյ է զի ստորագրիցին եպիսկոպոսք և քահանայք գտեցեալքն ի Հռոմ: Եւ նորա առեալ զգիրն մինչ դարձաւ ի ժամն, էգիտ գտէր Ստեփանն, որ եկեալ էր ի եայլայէն: Պատմեալ նմա զիրն և ցուցեալ զգիրն՝ ասացեալ էր թէ պարտի ստորագրել: Եւ նա ձգեալ էր առ վաղիւն: Եւ ի վաղիւն ընդ առաջադրելն լաւ թէ ինչ կարտորաս, կամաց կամաց: Միտն ևս զայրացեալ ելանէ առ Վրդանէս եպիսկոպոսն, զի տացէ նմա ստորագրել. ևս նա հրաժարեալ է ի ստորագրելոյն, թէ ստուծեան ես ոչ վկայեմ, զի ներ հայոց ոչ գոյ թիւ պատարագ: Ընդ բորբոքիլն լուեալ է ի տէր Ստեփաննն զնախատինս ոչ թեթեւս: Գնաց առ կարտինալն և ասաց, թէ են ոմանք, որք ոչ կամին ստորագրել. և նա հրաժայեալ էր՝ առաջադրել ամենեցուն, զի ծանիցէ թէ ովք իցեն ստորագրողքն և ոչ կամեցողքն: Եւ մինչ առեալ զթուխտն և դարձաւ, Վրդանէս եպիսկոպոսն, տէր Ստեփանն և տէր Պաղտատարն գնացին առ կարտինալն տալ զպատասխան թարց գրի և զանկատեալք գնմանէ թէ ամենայնում իրի ներ խառնէ զինքն, և զփոքր իրն մեծացուցանէ աղաղակաւ, միթէ ոչ գտանի ոք՝ որ պատասխանիցէր առաւել բարեպէս:...

Գերարգելութեան քոյոյ նուստ ծառայ

գրեցաւ 1725 Նոյեմբերի
ի սուրբ Օնոֆրին

Յօնան Եպօ. Սեպաստիոյ

ԻԸ.

« Հայք յեղիսաբեթուպոլիս Դրանսիոլուանիոյ » հմտալից հատորին մէջ¹ նամակագրիս գործունէութեան վրայ բաւական բան կը գտնենք: Հեղինակը զանիկայ առաքելական ողով վատուած, ազգասէր, գործուհեւոյ ոչ յաշտակ կ'անուանէ իրաւամբ, վասն զի « ամենայն զօրութեամբ, ճարտարութեամբն ու ճարտարաբանութեամբը « կը ջանայ որ թէ՛ զԿերլա ու թէ՛ զՊաշտպալով ազատ քաղաքաց կարգը բարձրացնէ: Զինքը — կ'ըսէ — մէյ մը Վիեննա, մէյ մը Հէլմանշդատ կը գտնենք, խօսելու, « զործելու, արտօնութիւններ ընդունելու, մէկ խօսքով իւր ազգը բարձրացնելու ու « երջանիկ ընելու համար »:

Այս հակիրճ տեղեկութեանց հետ՝ հետեւեալ տողերն ալ անոր արդիւնաշատ կենաց մէկ քանի կենսագրական գիծերը կը ներկայացնեն. « Որչափ յարակցեալ պա- « րագաներէն կրնանք հետեւցնել, տարիներէ ի վեր կայսերական արտօնութեանց « հրովարտակի մը խնդիրն կար եղիսաբեթուպոլսեցւոց մէջ: Այս միջոցին է որ « (իրը 1724 — ին) Հռոմէն կը խրկուի Դրանսիոլուանիա առաքելական քարոզիչ մը: « Այս գիտնական ու գործունեայ անձն Պաշտպալովցւոց քով միայն « միսօնար »

1. Գովրիկեան. սպ. Վիեննա 1893 էջ 60.